

Külpolitikai orientáció a magyar társadalomban

Sajtóközlemény, 2016. november 17.

A Political Capital közép-kelet-európai orosz befolyásról szóló konferenciáján mutatták be azt a kutatást, amely a társadalom kül- és geopolitikai orientációját, a NATO-hoz, az Amerikai Egyesült Államokhoz és Oroszországhoz való viszonyát vizsgálta Magyarországon, Szlovákiában és Csehországban. A felmérés szerint a nyugati elkötelezettség mindhárom országban erős, az euroatlanti szövetséget jelentő nemzetközi szervezeteknek (EU, NATO) pedig inkább pozitív a megítélése. Ugyanakkor ezekben a kérdésekben az évtizedekig tartó orosz érdekszférába tartozás tapasztalatával együtt is könnyen befolyásolható a vizsgált országok közvéleménye.

A felmérés legfontosabb eredményei:

- Geopolitikai és kulturális értelemben a magyar, a cseh és a szlovák válaszadók közel fele Kelet és Nyugat közé helyezné el a saját országát. Mindhárom államban erős ugyanakkor a nyugati orientáció, Kelet felé a magyar társadalom mindössze 6 százaléka mozdulna.
- A három visegrádi ország közül a magyar társadalom a leginkább nyugati orientációjú, míg a szlovákok húznának leginkább Kelet felé.
- Az EU-, a NATO- és a V4-tagságot mindhárom országban alapvetően jó dolognak tartják. Meglehetősen nagy létszámban vannak azonban azok, akiknek nincs erről határozott véleményük, ami befolyásolhatóságra utal.
- Mind a NATO, mind az EU megítélése Magyarországon a legkedvezőbb, a negatív vélemények elenyészőek.
- A visegrádi csoport szerepét Magyarországon látják a legkevésbé hasznosnak, annak ellenére, hogy a magyar külpolitika az utóbbi években épp a V4-tagság fontosságát hangsúlyozta a legerőteljesebben.
- Bár általánosságban erősnek mondható Magyarország NATO-tagságának támogatottsága, a szervezettel kapcsolatos tipikus összeesküvés-elméletekre a magyarok is fogékonyak bizonyulnak. A megkérdezettek 37 százaléka szerint az ukrajnai krízisért például a NATO felelős.

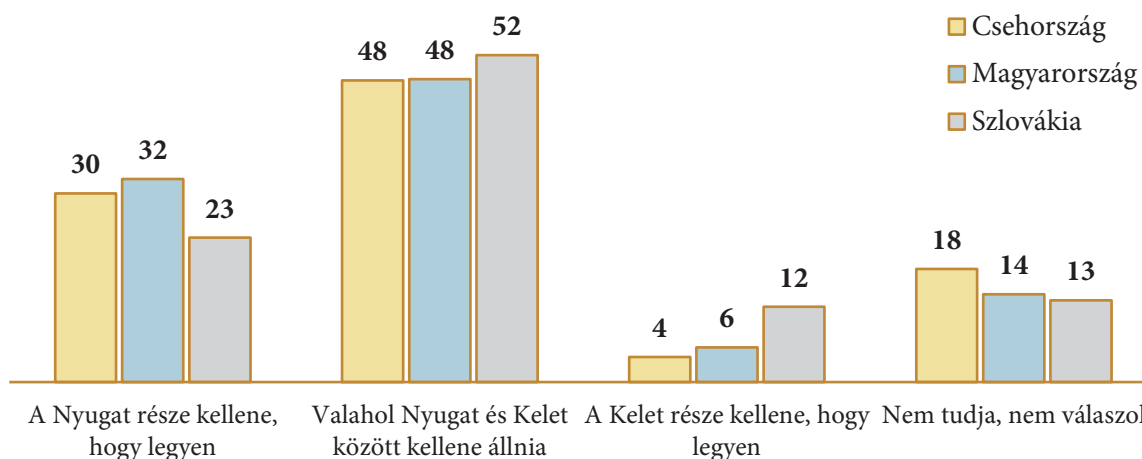
A kutatásról

A kutatás a szlovák Globsec Policy Institute, a cseh European Values Think Tank és a magyar Political Capital együttműködésében készült. A projekthez kapcsolódó felmérést Magyarországon a TNS Hoffmann Kft. végezte 2016. június 23. és július 6. között 1102 fő személyes megkérdezésével. A minta a hazai felnőtt lakosságra nézve reprezentatív, nem, életkor, legmagasabb iskolai végzettség, régió és településméret tekintetében. A mintavételből eredő hiba mértéke legfeljebb 3,1 százalékpont.

Részletes adatok

A hazai eredményeket összevetve a szlovák, illetve a cseh párhuzamos felmérés eredményeivel megállapítható, hogy **a magyar társadalom a leginkább nyugati orientációjú, míg a szlovák közvélemény húz leginkább Kelet felé.** A relatív többség ugyanakkor mindhárom kutatásban a saját országát valahová Nyugat és Kelet közé helyezné el – legalábbis geopolitikai és kulturális értelemben.

1. ábra. Vélemények az adott ország geopolitikai és kulturális hovatartozásáról Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában (%)

A részletes adatokat tekintve a hazai kutatásban a megkérdezettek közel fele szerint Magyarországnak valahol Nyugat és Kelet között kellene állnia. Harmaduk Nyugat-barát állásponton volt. Mindössze hat százalék vélekedett úgy, hogy hazánknak a Kelet részének kellene lennie. **A fővárosiak és a magasan képzettek körében erősebben jelenik meg a nyugati orientáció, mint a kistelepüléseken élők és az alacsonyabban iskolázottak között.**

A NATO-tagság megítélése is Magyarországon a legpozitívabb. Miközben nálunk a részvételt jónak tartók aránya 41 százalékponttal haladja meg az azt rossznak tartók arányát, Csehországban ugyanez 27, Szlovákiában pedig csupán 10 százalékpont. Hasonló eltérések jelentkeznek **az Egyesült Államok nemzetközi szerepének megítélését illetően is. A magyarok között a relatív többség pozitívnak látja azt, a cseheknél és a szlovákoknál éppen az ellenkezője igaz.** Előbbinél 51-35, utóbbinál 59-32 százalék a kritikus-támogató álláspontok aránya.

2. ábra. Ön szerint országunk tagsága az alábbi szervezetekben jó dolog, rossz dolog, netán se nem jó, se nem rossz dolog? (%)

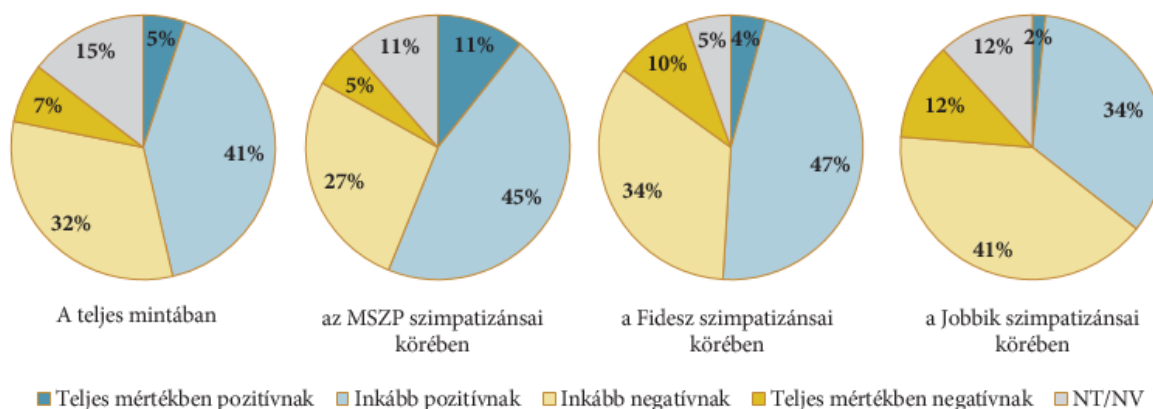
	Jó dolog			Se nem jó, se nem rossz dolog			Rossz dolog			Nem tudja, nem válaszol		
	CZ	HU	SK	CZ	HU	SK	CZ	HU	SK	CZ	HU	SK
Európai Unió	32	54	52	41	32	30	24	8	14	4	6	4
NATO	44	47	30	30	35	39	17	6	20	9	13	11
Visegrádi csoport	54	47	63	26	31	24	7	3	4	14	18	9

Ha az ország számára fontos államokról van szó, akkor Magyarországon a német orientáció egyértelműen a legnagyobb támogatottsággal bír. A kutatás résztvevőinek azt a nyitott kérdést tettük fel, hogy Magyarországnak mely három országgal kellene a legszorosabb kapcsolatot ápolnia. Az első helyen álló Németország említettsége 44 százalékos, Ausztriáé pedig 28 százalék. A harmadik legtöbbet szereplő ország Oroszország, melyet a megkérdezetteknek 16 százaléka jelölt meg a három pozíció valamelyikénél. A sorrendben nem sokkal lemaradva három ország következik, egyaránt 13 százalékos említettséggel: Anglia, az Egyesült Államok és Lengyelország.

Az Egyesült Államok Európában és a világban betöltött szerepéről alkotott vélemények között szűk többségben vannak a pozitívak. 46 százalék inkább vagy teljes mértékben pozitívnak, míg 39 százalék negatívnak látta Washington nemzetközi politikáját. A kedvező megítélésük hét százalékpontos fölénye tehát nem mondható markánsnak. Viszonylag magas volt ugyanakkor azoknak az aránya (15 százalék), akik nem tudtak állást foglalni a kérdésben.

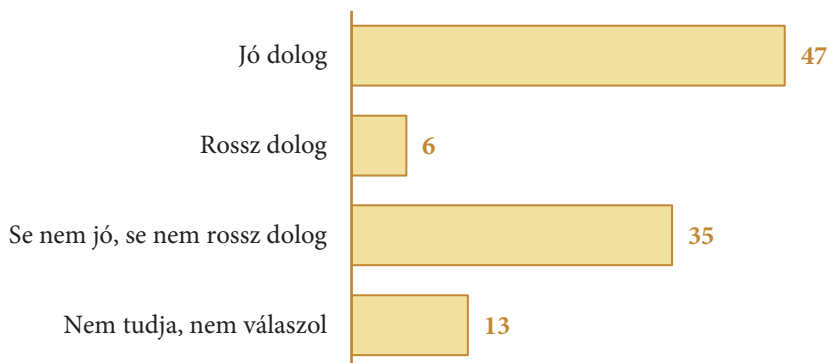
Az USA megítélése jelentősen eltér a három legnagyobb párt szavazótáborában. A legkedvezőbb véleménnyel az MSZP szimpatizánsai rendelkeznek. 56 százalékuk pozitívnak ítélte meg az Egyesült Államok szerepét, szemben a 32 százalékos negatív véleménnyel. A Fidesz szavazói körében is többségben vannak a kedvező állásponton lévők, bár az előnyük lényegesen kisebb (51-44). **A jobbkiosok esetében ugyanakkor már a kritikusok vannak többségben,** 53 százalékos arányuk meghaladja a pozitív szemléletűek 36 százalékos részarányát.

3. ábra. Ön hogyan látja az Egyesült Államoknak Európában és a világban betöltött szerepét?

Magyarország NATO-tagságát majdnem minden második megkérdezett jó dolognak tartja. Nagyon alacsony, mindössze 6 százalékos azoknak az aránya, akik ezt rossznak gondolják. Ugyanakkor egy nem elhanyagolható csoportnak, **a megkérdezettek 35 százalékának, nincs határozott véleménye a kérdésben.** Ők nem tartják ugyan rossznak a tagságunkat, de jónak sem. Ezeknek az embereknek az álláspontja könnyen átbillenthető támogató, de ellenző oldalra is.

4. ábra. Ön szerint Magyarország tagsága a NATO-ban jó dolog, rossz dolog, netán se nem jó, se nem rossz dolog?

Azok a válaszadók, akik tagságunkról pozitívan nyilatkoztak, ezt azzal indokolták, hogy a NATO biztonságot nyújt és szükség esetén megvédi az országot. Hazánk védelmi kapacitásai nem elégségesek, ezért van szükség a NATO-ra. A kevés kritikus vélemény indokaként elsősorban az fogalmazódott meg, hogy a tagság magas költséggel jár. A biztonság iránti igény fontosságát jelzi, hogy a megkérdezettek 37 százaléka teljes mértékben, további 41 százalékuk pedig inkább egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy Magyarország NATO-tagsága fontos a biztonságunk érdekében. Itt az egyet nem értők aránya csupán 12 százalék volt.

A tagsággal az előnyök mellett persze kötelezettségek is járnak. Ezekkel kapcsolatban két kérdést tettünk fel a kutatásunkban. A nagy többség (69 százalék) egyetértett azzal, hogy ha valamelyik NATO-tagállamot katonai támadás éri, akkor Magyarországnak részt kellene vállalnia – más tagállamokkal együtt – az érintett ország védelmében. Kevésbé volt meggyőző annak a támogatottsága, hogy a NATO létesítményeket építsen az ország területén. A megkérdezettek 49 százaléka egyetértett, míg 35 százalékuk nem értett vele egyet. Ez nem meglepő, figyelembe véve a Mecsekben megépült radar kapcsán annak idején kialakult civil ellenállást. A pápai Nehéz Légiszállító Ezredhez viszont, melynek kötelékébe három C-17-es repülőgép tartozik, nem kapcsolódik hasonló előzmény.

Általánosságban tehát a NATO tagságunk meggyőző támogatottságáról beszélhetünk. Ha azonban a szervezettel kapcsolatos konkrét, a tipikus összeesküvés-elméletekben megjelenő ügyeket is firtató kérdéseket teszünk fel, már kevésbé pozitív a kép. Felmérésünkben tízből hárman egyetértettek azzal, hogy hazánk biztonságát a semlegesség jobban garantálná a NATO helyett. A megkérdezettek 37 százaléka szerint az ukrajnai krízisért a NATO és az Egyesült Államok a felelős. 39 százalék pedig egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy az Egyesült Államok a NATO-t használja fel arra, hogy más országokat (például Magyarországot) irányítson, rájuk kényszerítve az akaratát.

5. ábra. Kérem, mondja meg, milyen mértékben ért egyet vagy nem ért egyet az alábbi kijelentésekkel! (%)

Hasonló jelenség figyelhető meg a NATO és Oroszország szembeállításakor is. Minden negyedik megkérdezett szerint Oroszország jobban tudná garantálni Magyarország biztonságát, mint a NATO. 28 százalék szerint a NATO bővítése az Oroszországnak tett ígéret megszegését jelenti. A kutatásban résztvevők 25 százaléka pedig egyetértett azzal, hogy a NATO egy agresszív szervezet, amely fenyegetést jelent más országokra, például Oroszországra. Igaz ugyan, hogy ezekben a kérdésekben a relatív többség NATO-pártinak tekinthető, de **a lakosság egy komoly hányada fogékony az ilyen, konspiratív jellegű üzenetekre.**

Egyáltalán nem meglepő, hogy Magyarországon erős az összeesküvés-elméletek társadalmi elfogadottsága. Ezt már egy [2013-as kutatásunk](#) is kimutatta. Ebből kiderült, hogy a magyarok 42 százaléka szerint valójában nem a kormány irányítja az országot, hanem valakik a háttérből mozgatják a szálakat. Ez az igény pedig kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy a Kreml dezinformációs kampányai eredményesen működhessenek. A Political Capital, a szlovák Globsec Policy Institute és a cseh European Values Think Tank összefogásával elindult Kreml-figyelő [jelentéséből](#) például kiderül, hogy az orosz dezinformációs gépezet szokásos fordulata szerint Közép-Kelet-Európa „egy agresszív hatalom”, az Egyesült Államokat kiszolgáló NATO kezében van. A fenti kérdések esetében nagyon magas, 20 százalék feletti volt azoknak az aránya, akik nem tudtak állást foglalni az adott állításról. Ez jól mutatja a kellő tájékozottság hiányát ebben a kényes témában.